

Molí de la Farga

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Plaça de La Farga 09. 08694 (Guardiola de Berguedà)
Emplaçament	A l'era de la farga al costat de l'Hotel-restaurant de "Casa Duaner" al passeig del Bastareny.
Alçada:	726,3
Coordenades:	
Latitud:	42.23453
Longitud:	1.87783
UTM Est (X):	407406
UTM Nord (Y):	4676426

Classificació

Número de fitxa	08099-88
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Modern Popular
Segle	XVII-XX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	El molí està embegut i transformat per la moderna central. L'antiga sala de moles ha estat desmuntada per situar-hi l'escala d'accés als pisos superiors amb tot manté encara en bon estat l'edifici del casal moliner, el canal i part de la bassa amb el cup i el catau. La farga que era annexa només conserva escassos fragments de parets aprofitats com a murs dels horts annexos i també una estructura rectangular adossada al molí
Protecció	Física
Número inventari	Si. Núm. 685 IPIC (Inventari de Patrimoni industrial de Catalunya)
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu

Titularitat	Privada
Titular:	7466203DG0776N
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	dj., 06/07/2017 - 02:00

Descripció

Antiga farga de Bagà o de Sant Llorenç, datada de mitjans del segle XVIII (1770) i situada a l'emplaçament d'un antic molí fariner. Aquest edifici, reconvertit en part amb central hidroelèctrica estava situat a la dreta del Bastareny, sota el monestir de Sant Llorenç prop de l'aiguabarreig amb el Llobregat. De l'antic edifici avui dia es pot veure de manera parcial la façana amb la porta d'entrada composta per dues obertures coronades per una única llinda de fusta amb els muntants i ampits de pedra picada i dues obertures del pis superior. L'aparell és de carreus de pedra picada mal treballada i escairada, unides amb argamassa de calç i filades irregulars. La resta de les obertures estan molt modificades per la conversió en central hidroelèctrica. Encara es conserva el salt d'aigua i el canal sobrealçat per als usos de la central. La captació era prop del barri de Reboll. El canal està construït amb obra de maçoneria i morter de calç amb revestiment hidràulic a la part interna. Té una longitud d'uns 500 m. i una amplada d'1'5 m. Encara conserva la bassa de forma triangular amb el cup, avui fora d'ús i parcialment paredat ja que es va transformar en central. L'edifici del casal moliner, avui embegut per les estructures de la central, és de planta rectangular i compost per una planta baixa i dos pisos. Segons fotografies antigues de principi de segle XX sabem que en aquest edifici hauria tingut dues finestres a cada planta i hauria estat cobert amb teulada a un sol vessant. L'aparell de les seves façanes era de maçoneria amb filades de pedra, unides amb argamassa de calç i disposades de forma irregular i amb les cantonades i bastiments de les obertures en pedra picada. El carcabà era a la part inferior i estava compost per dues arcades de mig punt amb les dovelles realitzades amb pedra de riu. Arran de les obres de reforma de la central aquesta façana i els carcabans van quedar integrats de forma parcial pel modern edifici que se li adossà a la part sud aprofitant el canal de desguàs. L'antic cup va ser anul·lat i substituït per la moderna turbina que es situà uns metres més al sud. La sala de moles va ser desmuntada.

Observacions:

L'edifici de l'antic casal moliner es conserva fora d'ús al darrere de la central hidroelèctrica i només és visible la meitat de la seva façana principal i part de les façanes posteriors. L'antiga farga estava adossada a la part est de l'antic molí i aprofitava el mateix salt per a moure el martinet.

Història

La notícia més antiga es remuntaria al 1549 quan els germans Joan Mas i Andreu Pellicer, fargaires de la vila de Bagà, firmen un conveni amb l'abat de Sant Miquel de Cuixa per anar buscar menes d'òxid als termes d'Oms i Riu de Cerdanya a la veïna Cerdanya. Quim Casas, en el seu article sobre "La farga al Berguedà" i publicat a la revista "Erol" el 2006 interpreta que es tractaria de la farga de Sant Llorenç ja que a la vila i terme de Bagà no s'hi ha trobat cap referència de cap farga i el monestir de Sant Llorenç es deia Sant Llorenç prop Bagà o Sant Llorenç de Bagà, motiu que faria pensar en possibles confusions. Amb tot no deixa de ser una hipòtesi ja que no es troba cap més referència fins a mitjans del segle XVIII. Segons Serra i Vilaró, les primeres notícies sobre la construcció d'una Farga comencen a mitjans del segle XVIII quan un tal Josep Elias i Grau de Ripoll vol edificar una farga al Puig de l'obaga però la proximitat amb la captació de la peixera dels molins de la vila de Bagà que s'emprava per beure, va fer que els cònsols de la vila s'hi oposessin i el 1723 hi enviessin un "serrador" per certificar que aquesta farga no estigués feta.

Posteriorment i al 1726, els còsols de la vila es dirigiren al governador de Berga per tal que s'interposessin amb aquesta farga. "pretensió de voler alguns subjectes per fabricar farga de ferro a detriment i perjudici de la vila". No sabem si aquesta farga es va arribar a construir. Tot i així el 1752 s'esmenta la "farga dels Hostalets" i "la farga de Sant Llorenç". Aquesta darrera després d'un seguit de plets i querelles Josep Elias n'és el propietari i el 1770 obté el dret de l'explotació de l'aigua del Bastareny. Hom suposa que el topònim de la farga dels "Hostalets" derivaria de l'hostal que hi hauria annex a ella Documentació posterior la denominen també com a farga de Bagà. Aquesta documentació, facilitada per la propietat correspon amb les escriptures de compra-venda des del 1814 fins a l'actualitat. Al 1814 el Sr. Joaquim Mas, propietari de la farga de la vila de Bagà li va traspasar al seu fill Joaquim Mas i tensa fins el 1832 on la farga, li van ser hipotecats primer a Joan Ripoll i Capdevila i posteriorment a Josep Mas i Quinquer. Al 1840 perd l'ús i explotació de la farga passant-la a mans Rafael Maneja i Titós, administrador de l'immoble per part dels germans Pedrals de Bagà i hereus de Joan Ripoll i Capdevila. En aquest moment es fa un informe sobre el mal estat de la farga esmentant: "se ha metido dentro del local del martinete de la referida fragua ha dado curso al agua y movimiento al martillo por medio de la barra con que se abre y cierra aquella y enseguida ha pasado a la pieza de la fragua y carboneras, se ha paseado por todo aquel local habiendo tocado con sus manos el martillo grandísimo instrumento que se ha hallado en ella sin haber podido abrir ni cerrar el riego del agua por estar descompuesto bastante derrotado todo el edificio y tejados y caídas las paredes de las carboneras por la parte de poniente". Els Meneja van ser propietaris de la farga fins el 1903. Aquesta farga va funcionar a ple rendiment fins a mitjans del segle XIX. El 1903 Ramon Boixader adquireix les instal·lacions i remodela l'antic molí fariner en fàbrica de ciment que funciona fins el 1915. Entre les peces que s'hi van fabricar hi havia romanes, ostiaris i altres objectes que porten el nom de "Baga". Al segle XIX l'ús de la farga donava prioritat al molí que mancomunaven el mateix salt. El 1915 Esteve Casademont de la societat "comercial Torras-Esteve, Sociedad anònima domiciliada a la vila de Guardiola i representat per Isidre Boix i Vall honesta compra les velles instal·lacions del molí i farga per emprar-los a l'ús de la fàbrica de teixits.

Bibliografia

ALTIMIRAS, JOAN (2004). Inventari de Patrimoni Industrial de Catalunya. Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya. CASAS SOLER, QUIM (2004). "La pagesia i l'època preindustrial" a Erol, Suplement 3 p-10-15. CASAS SOLER, QUIM (2006). "Les fargues del Berguedà" a Erol. Núm.91. P.35-42 CASCANTE TORRELLA, PERE (2012). Estudi històric i arquitectònic de l'edifici industrial de la Baganense de Bagà. Diputació de Barcelona. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. CULELL . COBOS GUIXÉ, XAVIER; PASTOR HERNÁNDEZ, CARLES (2011). Guardiola de Berguedà. Records d'un instant. Zenobita edicions. Documentació original (escriptures de compra venda de la finca cedides per Joan Casals Boixader de "Cal Guardiola"). SERRA I VILARÓ, Joan (1989). Les Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Centre d'estudis baganesos. Vol II. P-40

